

Daniel Mezger

OSTANI PRI ŽIVLJENJU

(odlomek iz *Deželna igra*)

Vaški učitelj dan za dnem pošilja vaške otroke domov. Vaški učitelj še kar ostaja v učiteljskem stanovanju. Vaški učitelj si želi jesenskih počitnic, da mu ne bi bilo treba več iskati izgovorov. In vaški učitelj roti svojo ženo. Vaški učitelj prigovarja svoji sveže sprti. Vaški učitelj izreka zarotitvene uroke. Ostani pri življenju. Prosim. Moja najlepša, moja najdražja. Moja nekdanj ljubljena. Ostani pri življenju. Odloži nože, s katerimi se poskusno režeš, da bi videla, kako globoko lahko greš, jaz pa tega nočem videti, ne morem več lizati tvojih ran. Ostani tukaj, če že ne v tem svetu, pa vsaj v nekem drugem možnem, vem, da ne verjameš v to, ne več, praviš, trenutno ne, ti prigovarjam, medtem ko sediva na kavču, pred nama pa se odvija *Armageddon*, *Dan po jutrišnjem*, *Godzilla*, *Vihar in Dantejev vrh*. Vse to so filmi, ki ne govorijo o ljubezni niti o življenju, temveč le o skupini ljudi, ki išče sama sebe, ki se najde, ki kljub katastrofi izpod ruševin potegne še nekaj znancev in nato zapusti prizorišče. Sveta ne morejo več rešiti. To je edino, kar sedaj razumeš, jaz pa, na tem kavču, na katerem še kar sediva, ti in jaz, čeprav bi sam že davno moral vstati. Reči bi moral: Ne počni tega z menoj, poišči si drugo ramo, na kateri se boš lahko zjokala. Najdi si drugega, ki ti bo govoril, da se ne smeš obesiti. Poišči si nekoga, ki te bo nosil v taksi in ti dajal valij, ki te bo pošiljal iz svoje sobe, ker sva se vendar dogovorila, da imava odslej ločeni postelji. Ločeni življenji, saj si vendar sama tako rekla. Sama si to predlagala. Jaz sem jokal pol večera in pol dopoldneva. Nato pa sem moral že reševati. Brisati hudournike solza, jemati nože iz rok. Zaklepiti vrata, da se ne bi zunaj vrgla z mostu, namesto, da bi od zunaj zaloputnil z vrati za seboj in rekel, da sem zdaj spet sam svoj človek. Namesto da bi pri tujih ljudeh, ki jim pravimo prijatelji, spal na vzmetnicah za goste, sedaj na najinem kavču poslušam tvoja vprašanja in odgovarjam na vsa enako: spodbudno. Ostani pri življenju. Prosim, prosim, prosim, ničesar si ne stori. Ne delaj si tega. Pa čeprav si že davno opustila groznje. Le še tiho stokaš, moleduješ, prosiš: Ali ne smem samo še enkrat zvečer spati pri tebi v postelji jaz sem vse uničila ali ne bi bil vesel če me ne bi bilo ali ne bi bilo to olajšanje. Izbil bi ti rad iz ust te besede, rad bi bil spet sam svoj človek, ne bi te rad hranil kot dojenčka, te oblačil in dajal spat. Ne smem ti reči, da si dojenček, samo v službo te lahko pošljem, ja, zmogla boš, toda

prosim, pojdi zdaj, pojdi zdaj, ne bodi tako razpuščena, prosim, ohrani nekaj odgovornosti zase v svojih rokah, ne sili me v to, da sem močan, samo zato, ker sem tega sposoben. Svet je zoglenel, raztreščil ga bo meteorit ali pa ga bodo izničila, zamrznila ali poteptala zunajzemeljska bitja, midva pa veva, kaj je mišljeno. Na kavču sva vesela, da nekdo razume, kako vesela bi bila, če bi tudi naju odplaknil ogromen val. Namesto tega pa ti jaz prepovedujem stokanje, prepovedujem ti, da bi prišla k meni v posteljo, ki je le vzmetnica v moji delovni sobi. Pošljem te stran, kadar prideš pred polnočjo, pretvarjam se, kakor da nisem spregledal trika, ko ponovno prideš ob treh zjutraj. Spim dalje ali se pretvarjam, da spim, medtem ko se ti pretvarjaš, kakor da te ni tu. Medtem načrtuješ, kako bi lahko odšla, se razblinila, izginila ali se spravila s sveta. Prebudiš me s svojim jokom, trepetom, odmikom, obratom vstran, izpadom. Ali s svojo tihoto, ki me še najbolj prestraši. Trenutki jasnine, v katerih opaziš, da je bil vse skupaj en sam nesporazum: že samo rojstvo. Preprosto obstajajo ljudje, ki so prešibki za ta svet. Vsega tega namreč ne bi smeli zahtevati od tebe. Le zakaj vsi vedno mislijo, da vse to zmoreš. Vendar ne zmoreš. Vse to je preveliko, pretežavno, pretežko. Preveč obremenjujoče za druge, preveč obremenjujoče zame. Ti bi bil tudi vesel, če me končno ne bi bilo več. Praviš. Le kaj naj tukaj. Sprašuješ. Toda ne retorično. Medtem ko sam ne potočim več nobene solze, odkar stanovanje preplavljajo reke slane vode. Sam sebe prelagam na pozneje, funkcioniram, urejam, rešujem, delujem rutinsko, kontrolirano, ne odneham, pokličem v tvojo službo, pa psihologinjo v mestu, te odvedem v avto, odpeljem v mesto, nesem po stopnicah, medtem ko ti ne veš več niti tega, kako ti je ime in zakaj te je psihologinja pravkar poslala k psihiatrinji in zakaj ti psihiatrinja pravkar predpisuje te tablete, od katerih ti postane slabo, a te prisilim, da jih vzameš, kakor te tudi rotim, prosim, pridi spet k sebi, odvzemi mi svoje breme, ne da bi se s tem hkrati osvobodila bremena, ki mu rečemo življenje. Rečem si, da bi se morala zaupati komu drugemu. Potem pa vendarle pristavim, da bom v stiski vedno na razpolago. To ti obljubim. Kar sam priklicujem te stiske. Sokriv sem, ker ti pomagam na noge, na katerih nočeš več sama stati. Ker ti predlagam, da si zgradiš votline pod mizo v dnevni sobi, ko nič več ne gre. In tako potem čepiš pod mizami, prekritimi z odejami, poslušаш otroške kasete in me vabiš k sebi. Odklonim, skrbim za gospodinjstvo in sem vesel, če se malo sama zaposliš. Urejam tvoje življenje, v kolikor je to sploh še življenje. Odnášam filme o katastrofah nazaj in si za naju izposojam nove filme o katastrofah. Da minejo večeri. Nekoč. Končno. Da se boš naposled končno utrudila od joka, od moledovanja, kričanja in obupavanja, da boš odnehala in zaspala. Odnšem te v posteljo. Vsega tega sem že vajen. Tudi takšno življenje funkcionira. Tudi tega se privadiš.

Druge opravke imam, kakor da bi občutil svoj srčni utrip. Čutim tvojega. Tih je, hiter. To je tvoje življenje, za katero se borim, moja najlepša, najdražja. Moja nekdanja ljubljena. Narcisoidnica, egomanka. Zbiraš bolečino, objokuješ svojo bedo, hlepiš po sočutju. Izsiljuješ s svojimi solzami, noži, s svojo ljubeznijo do visokih mostov in govorjenjem o njih. Verjamem ti, ker si že nekje drugje, medtem ko nikjer več ne želiš biti. Ker ne občutiš več bolečine, ker le še razmišljaš, katera metoda ti obeta največ uspeha. Ker se raztapljaš v svojem stokanju, jadikovanju in jokanju. Kljub valiju se s solzami v očeh, morda prav zaradi valija, opotekaš po mestu, me prosiš, naj kupim otroško hrano, ker je to še edino, kar še ješ. Kilogram za kilogramom zapušča tvoje že tako ali tako presuho telo. Otroška kašica, Ovomaltine, v najboljšem primeru še kakšna banana. V najboljšem primeru te hranim po žličkah. Kadar se temu uprem in to običajno počnem, potem ješ le, če sem prisoten in te nadzorujem. Vsako žličko moram izprositi od tebe. Prosim, samo še to, pa samo še naslednjo, ne, moraš jesti, ne moreš se preprosto izstradati s tega sveta.

Poješ polno žlico, pozabiš, kaj pravkar počneš, spomnim te, ti preišljuješ, ali hočeš početi to, kar počneš, jaz pa ti to ukažem. Moj glas postane ostrejši: Zdaj pa že jej in nehaj jokati. Prosim, še pristavim, vendar tega več ne slišiš. Sploh me nimaš več rad, rečeš, saj sicer ne bi tako govoril z menoj. Odvrnem, da ne gre za to.

Ti pa jokaš in kričiš, dokler ne pozvonijo sosedi in vprašajo, ali je vse v redu. Odprem in rečem, da nič ni v redu. In se zahvalim, da so vprašali. Ne tepem je, ne bojte se, kar sama od sebe je takšna, tega ne izrečem naglas. Zaprem vrata. Naslednji dan pride naslednji sosed in me prosi za požirek mleka, mleka imava res na pretek, odkar ješ samo še kašice. Danes ti je uspelo oditi v službo. Čakam, kako dolgo boš zdržala, še kako sem vesel, da imam vsaj malo časa zase. Operem perilo, posesam, poiščem videokasete, pospravim trdnjave iz odevi, skrijem nože.

Sosed se pretvarja, kakor da ne vidi opustošenega stanovanja, manjkajočih slik, skladovnic zabojev, ki na hodniku segajo v nebo, pa tudi v dnevno sobo. Takoj prvega večera si že pospravila vse, kar ti pripada, čez en teden pa si opazila, da tako ni mogoče živeti, niti prehodno. Zato si iz zabojev izkopal nekatere kose nekdanje opreme in pro forma po stanovanju razpostavila nekaj stvari, ki naj bi predstavljale normalnost. V tej skici stanovanja si poskušava bivanje urediti vsaj toliko udobno, da lahko ravno še preživiva. Vendar naju ne moreš preslepiti, vsak pogled v dnevno sobo je kot pogled v tvojo notranjost, vse je prisotno le še pro forma, vse je le še fasada, a pravzaprav ni več na tem svetu.

Tudi soseda ne preslepiš, ko se pretvarja, kakor da ni prišel zgolj zato, da bi si ogledal stanje, da bi pokukal v stanovanje. Prikimam mu, on se zahvali za mleko in odide. Jaz pa ostanem v tem kaosu, ki sva ga skupaj ustvarila. Zdaj živiva, kakor da sva se pred kratkim priselila, iščem lonce v skladovnici zabojev, brskam, da najdem najnujnejše, ogledujem si stanovanje, ki je videti iskreno. Tako kot ti. Tako kot midva. Le da jaz stanje bolje skrivam. V knjižnici me ne sprašujejo, zakaj potrebujem vedno nove filme o katastrofah, prav tako mi ne ponudijo valija. Nobenih antidepresivov, ki bi jih tebi, lepo prosim, končno morali predpisati, pa čeprav se temu upiraš, pa čeprav praviš, da ne gre za depresije, temveč le za panični strah pred tem, da bi bila osamljena, da bi bila izgubljena, pred tem, da bi bila.

Moleduješ, prosiš, rada bi, da sva spet par, del tega, čemur sva ti in jaz rekla »ti-in-jaz«, preden sva se oddaljila drug od drugega, preden sva si to priznala. Kupček nesreče, ki je ostal od tebe, bi bil rad spet ljubljen, ne bi bil rad povsem sam na tem svetu, ko pa nima nikogar razen mene, saj vendar hoče le kanček varnosti, saj ni ničesar storil narobe in ne more nič za to, da je takšen, kakršen je. Ali sem jaz vse uničila, sprašuješ. Vsak dan, jaz niti več ne ustavim filma, Godzilla lahko divja dalje, medtem ko ti navajam vedno iste odgovore. Kaj bi morala storiti drugače, me sprašuješ. Ali pa obljubljaš, da boš odslej nadvse prijazna, obljubljaš, da mi boš nekaj kupila, obljubljaš, da boš odslej vse počela tako, kakor si jaz že od nekdaj želim. Skupaj naj bi odšla v drug kraj, zaradi mene v mesto, ali v drugo vas, začela znova, povsem brez prijateljev, zaradi mene. Samo reči bi moral, da bo spet vse dobro, da bo spet vse tako, kot prej. Prej ni bilo dobro, rečem, bojno letalo grozi Godzilli, vendar je to le mušica za ogromno pošast, še en večer na kavču, preživela ga bova, oba, bistveno pa je, da se boš počasi utrudila od joka in moledovanja in prosjačenja. Od obljubljanja, da se boš spremenila. Od vprašanj: Sem res tako grozna? Od vprašanj: Le kaj mi še ostane? Le kaj naj zdaj? Ali ne bi bilo preprosto bolje, če me ne bi bilo več? Ali lahko danes ponoči spim pri tebi?

Utrujena od življenja, vendar ne dovolj utrujena, da bi zaspala. Ali pa te je strah, da bi se spet prebudila. Iz sanj, v katerih sanjaš, da je vse tako, kakor nikdar ni bilo. Vse dobro, ti-in-jaz. Zakaj se ne more preprosto nadaljevati. Sprašuješ in sprašuješ, rutina se začinja na novo. Navadil sem se na to. Pošljem te spat, pošljem te iz svoje sobe, pošljem te na delo, pošljem te na prvi razgovor v kliniko. Nikamor ne greš, odpovedujem ure pouka, prestavljam ure in sebe za en ali dva dni in vem, da tudi takrat ne bo šlo. Danes rečem, da si si poškodovala nogo in da te moram odpeljati na urgenco, ne vem pa še, kaj bom rekel jutri. Vse drugo, samo ne tega, da že od petih zjutraj sedim poleg tebe na postelji, ki je le vzmetnica, sedim in te prosim, da

vzameš valij ali pa pristaneš na hospitalizacijo. Da s teboj sedim pri psihiatrinji ali zvečer pred televizorjem, medtem ko rečem, da je imela ta psihiatrinja danes prav, ti pa se komaj še spominjaš, da si sploh bila pri njej. Tvoje misli se vrtijo v krogu, midva se vrtiva v krogu, najin vsakdanjik se vrti v krogu, kakor da bi se čas ustavil, kakor da bi bili tvoji možgani ujeta, ki bo vsak hip planila na plen, izrezati se hočeš iz življenja in to, da so noži skriti, te ne bo zadržalo. Samo prihrani mi očitke, ker si se spet urezala, in grožnjo, da te bom moral sam poslati v kliniko, ker ne zmorem več. Res ne zmorem več, ne morem se premikati, le še navidezno delujem, čakam na kakršnokoli odrešitev, olajšanje.

V službi daš odpoved, komajda še govoriš s kom, jaz te vsak dan odpeljem v mesto. Psihologinja ima na obrazu izraz, kakor da ve, kaj se dogaja. Kljub vsemu ji ne poveš ničesar o trdnjavah pod mizo, o želji, da bi se iztrgala svetu, dokler ti tega ne ukažem, vtepem v glavo, tisočkrat ponovim. Dokler ti psihologinja ne priporoči psihiatrične klinike, dokler nekoč ne privoliš, da te odpeljem tja, samo da si jo ogledaš in ugotoviš, da tja ne moreš, kakor praviš, ker so tam sami uničeni ljudje, ki te bodo samo še bolj uničili. Zdi se, kakor da ti gre bolje, kakor da si sprevidela, da moraš sama sprejeti odgovornost zase, če je nočeš predati drugim, ali pa so to le zdravila, po katerih ti je slabo in ki si jih že spet nehala jemati, kakor hitro sem ti nehal zatiskati nos, da bi jih požrla?

Vaški učitelj staršem napiše pismo, da se bodo jesenske počitnice začele en teden prej. Vaški učitelj pravi, da je bolan, vaški učitelj govori o nalezljivi bolezni, vaški učitelj si želi vsakršnega konca, razen enega. In vaški učitelj ve, da se je ne bo rešil, niti če se bo preselila v novo stanovanje, celo če bo živela v drugem mestu ali tam, od koder je nekoč prišla. Vsak dan ga bo poklicala in mu zastavljala vedno enaka vprašanja. On bo odgovarjal, rekel bo, naj ostane pri življenju. In nobenega odgovora ne bo našel na vprašanje, zakaj? razen: Ne stori mi tega. Toliko časa bo na telefonu, da si bo dala eno izmed tablet pod jezik, da se bo tableta raztopila in da bo s slušalko v roki končno obležala v postelji, vaški učitelj bo ostal na zvezi, dokler ne bo vedel, da bo tudi tega večera konec, da je preživela tudi ta dan. Ostani pri življenju. Prosim. Prosim, ostani pri življenju.

Prevedla Amalija Maček